

Amélie Nothomb

KIRAN
KIRANA

roman

Fransızca aşılından çeviren
ASLI YÜCE LOOF

Amélie Nothomb
KIRAN KIRANA

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Yayın Yönetmeni : İlknur Özdemir
Yayına Hazırlayan : Saadet Özen
Dizgi : Serap Kılıç
Düzeltili : Fulya Tükel
Montaj : Mine Sarıkaya
Kapak Düzeni : Semih Özcan

İç Baskı : Özal Basımevi
Kapak Baskı : Çetin Ofset
Cilt : Ze Ciltevi

Kapaktaki Resim :

1. basım : 2002

ISBN 975-07-0144-5
© Editions Albin Michel, S.A. -Paris 1999 / Onk Ajans Ltd. Şti. /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1999)

Amélie Nothomb

KIRAN KIRANA

ROMAN

Fransızca aslından çeviren
ASLI YÜCE LOOF

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
web sayfamız: <http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Özgün adı
Stupeur et tremblements

Genç Fransız romancıları arasında önde gelenlerden olan *Amelié Nothomb*, 1967 yılında Japonya'da, Kobe'de doğdu. Babası Belçikalı aristokrat bir aileden gelen bir diplomat ve yazardı. *Nothomb* yaşamının ilk beş yılını Japonya'da geçirdi; bu sonradan onun Japonya'yı akıcı bir biçimde konuşabilmesini ve bu dilde çevirmenlik yapabilmesini sağladı. Beş yaşından sonra ilesiyle birlikte Çin, New York, Bangladeş, Birmanya ve Laos'ta yaşayan yazar, sonunda Belçika'ya geldiklerinde on yedi yaşındaydı; üniversiteyi de Brüksel'de okudu; roman dilleri üzerine eğitim gördü. *Nothomb* on yedi yaşından beri yazıyor. Şu anda otuz yedi romana imza atmış durumda; bunların çoğunu, fazla kişisel bularak yayımlanmadı; okurları onu *Katilin Temizliği*, *Merkür*, *Les Combustibles*, *Les Catilinaires*, *Cosmétique de l'ennemi*, *Métaphysique, des tubes* gibi roman ve tiyatro oyunları ile tanıdılar. *Kıran Kıran* ise, Fransa'da gerçek bir patlama yarattı; yazara da Fransız Akademisi Büyük Roman Ödülü'nü getirdi. *Nothomb* şimdi Brüksel'de yaşıyor.

Benim üstüm olan Bayan Mori'nin üstü Bay Saito, onun üstü Bay Omochi, onun üstü ise Bay Haneda'ydı. Ben hiç kimsenin üstü değildim.

Kısaca, ben, Bay Saito'nun emrinde olan Bayan Mori'nin emrindeydim. Ve emirler, bu katı hiyerarşik düzen içinde yukarıdan aşağıya iletiliyordu.

Yani ben Yumimoto Şirketi'nde herkesin emrindeydim.

8 Ocak 1990'da, asansör beni Yumimoto gökdeleninin en üst katında bıraktı. Holün sonundaki pencere, kırık bir uçak camı gibi beni kendine çekiyordu. Çok çok uzaklardan kent görünüyordu – o kadar uzaktı ki, sanki daha önce hiç ayak basmadığım bir yer gibiydi.

Önce danışmaya uğrayıp kendimi tanıtmak aklımın ucundan bile geçmemişti. Doğrusunu söylemek gerekirse, kafam bomboştu; tek yapabildiğim, dışarıdaki boşluğu hayran hayran seyretmektir.

Sonunda arkamda adımları söyleyen sert bir ses duydum. Döndüm. Elli yaşlarında, kısa boylu,

zayıf, çirkin bir adam bana bakıyordu.

— Geldiğinizi neden danışmaya bildirmedi-
niz, diye sordu.

Verecek bir yanıt bulamadım ve sustum. Başımı öne eğdim; omuzlarım da çökmüştü; Yumimoto Şirketi'ne gelişimin ilk on dakikasında, tek bir söz bile etmeden, karşımdakinde kötü bir izlenim bırakmayı başarmıştım.

Adam isminin Bay Saito olduğunu söyledi. Beni sayısız, kocaman salonlardan geçirerek, buradaki sayısız insanla tanıştırdı; yeni adlar duydukça daha öncekileri unutuyordum.

Sonra beni, kendi üstü olan Bay Omochi'nin bürosuna götürdü. Bay Omochi, çok iri ve ürkünç-
tü, bu da onun Başkan Yardımcısı olduğunun bir kanıtıydı.

Daha sonra görkemli bir edayla bir kapı göste-
rip, arkasında Başkan Bay Haneda'nın olduğunu söyledi. Onunla tanışmak söz konusu bile değildi doğal olarak.

Sonunda beni, içinde yaklaşık kırk kişinin çalıştığı, çok büyük bir salona götürdü. Üstüm olan Bayan Mori'nin bürosunun tam karşısındaki yerimi gösterdi. Bayan Mori şu anda toplantıdaydı ve benimle öğleden sonra tanışacaktı.

Bay Saito beni kısaca topluluğa takdim etti. Daha sonra bana meydan okumayı sevip sevmediğimi sordu. Tabii ki olumsuz bir yanıt vermeye hakkım yoktu.

— Evet, dedim.

Şirkette ağızından çıkan ilk sözcük buydu. O zamana kadar başımı eğmekle yetinmiştim.

Bay Saito 'meydan okuma' derken, Adam

Johnson diye birinin onu gelecek pazar golf oynamaya davet ettiğini anlatmak istiyordu. Bu beyefendiye İngilizce bir mektup yazarak Bay Sairo'nun teklifi kabul ettiğini bildirecektim.

— Adam Johnson kim, diye sormak gibi bir aptallık yaptım.

Şefim öfkeyle iç geçirdi ve yanıt vermedi. Bay Johnson'un kim olduğunu bilmemek bu kadar mantıkdışı bir şey miydi, yoksa sorum biraz fazla mı özeldi? Ne bunu, ne de Adam Johnson'un kim olduğunu öğrenebildim.

İş kolay gibi görünüyordu. Oturup samimi bir mektup yazdım: Bay Saito gelecek pazar günü Bay Johnson'la golf oynamayı seve seve kabul eder ve kendilerine sevgilerini gönderir.

Mektubu üstüme götürdüm.

Bay Saito mektubumu okudu, aşağılayıcı küçük bir çığlık atarak yırttı:

— Tekrar yazın.

Adam Johnson'a karşı fazla samimi ve içten olduğumu düşünüp, bu kez soğuk ve mesafeli bir metin yazdım: Bay Saito, Bay Johnson'un teklifini dikkate alıp, isteği üzerine kendisiyle golf oynamayı kabul eder.

Üstüm mektubu okudu, küçümseyici bir çığlık atarak yırttı:

— Yeniden yazın.

Hatamın nerede olduğunu öğrenmek istiyordum ama, şefim, Adam Johnson'u sorduğumda gösterdiği tepkiye bakılırsa, soru sorulmasından pek hoşlanmıyordu. Yani gizemli Adam Johnson'a hangi dille hitap edeceğimi kendim bulmalıydım.

Geri kalan saatlerimi bu golf oyuncusuna mektup yazmakla geçirdim. Bay Saito ürünlerimi yırtarak hep aynı çığlığın eşliğinde, çalışmama tempo katıyordu. Her defasında yeni bir biçem yaratmam gerekiyordu.

Bu çalışma biraz, ilkokuldaki yazı alıştırma-larına benziyordu. Dilbilgisi kurallarını şekilden şekile sokup yeni yeni formüller deniyordum:

“Ya Adam Johnson, yüklem; gelecek pazar günü, özne; golf oynamak, tümleş ve Bay Saito da zarf olursa?” Gelecek pazar günü, Bay Saito’ca golf oynamayı memnuniyetle Adam Johnsonlar. Bu harikaydı!

Tam eğlenmeye başlamıştım ki, üstüm işimi kesti. X’inci mektubumu da okumadan yırtıp attıktan sonra Bayan Mori’nin geldiğini söyledi.

— Bu öğleden sonra onunla çalışacaksınız. Bu arada bana bir kahve getirin.

Saat öğleden sonra iki olmuştu bile. Mektup çeşitlemelerime o kadar dalmıştım ki, ara vermek aklıma bile gelmemişti.

Kahve fincanını Bay Saito’nun masasına bırakıp geri döndüm. Yay gibi ince, uzun bir kız bana doğru yürüyordu.

Hâlâ ne zaman Fubuki’yi düşünsem, gözü- mün önüne erkeklerden daha uzun bir Japon yayı gelir. Bu yüzden şirkete ‘Yumimoto’ adını vermiş- tim, ‘Yay’ın işleri’.

Ve ne zaman bir yay görsem, bir erkekten daha uzun boylu olan Fubuki’yi hatırlarım.

— Bayan Mori?

— Bana Fubuki deyin.

Artık söylediklerini dinlemiyordum. Bayan Mori en azından bir seksendi. Bu, Japonya'da erkeklerin bile nadiren erişebildiği bir boydu. Japonlara özgü katı duruşuna rağmen, incecik ve hayran kalınacak kadar zarifti. Ama taş kesilme neden olan şey, yüzünün görkemiydi.

Bana bir şeyler söylüyordu, akıllı ve yumuşacık sesini duyuyordum. Dosyalar gösterip, nelerle ilgili olduklarını anlatıyordu, gülümsüyordu. Onu dinlemediğimin farkında değildim.

Sonra kendi masasının tam karşısındaki masama, benim için bırakmış olduğu belgeleri okumamı istedi. Oturup çalışmaya başladı. Uslu uslu bana verdiği kâğıtlara göz atmaya koyuldum. Bunlar, iç tüzükler ve dökümlerdi.

İki metre uzağımdaki yüzü büyüleyiciydi. Rakamların üzerine eğilmiş gözkapakları, onu incelediğimi fark etmesini engelliyordu. Dünyanın en güzel burnuna sahipti; Japon burnu, bin tanenin içinden bile kolayca ayırt edilebilen o benzersiz, o narin burun delikleri. Tüm Japonların burunları böyle değildir, ama böyle bir burnu olan herkes, mutlaka Japon'dur. Kleopatra'nın böyle bir burnu olsaydı, gezegenin coğrafyası çok başka olurdu..

Akşam olduğunda, işe alınmamı sağlayan özelliklerden hiçbirinin işe yaramadığını söylemek değer bilmezlik olur. Sonuçta benim istedi-

ğim bir Japon şirketinde çalışmaktı; çalışıyordum işte...

Harika bir gün geçirdiğim duygusuna kapılmıştım. Daha sonraki günlerde haklı olduğumu gördüm.

Şirketteki görevimin ne olduğunu hâlâ kavrayabilmiş değildim; ama bunu pek umursamıyordum da. Bay Saito benim durumumu içler acısı buluyordu; bunu da hiç dert etmiyordum. İş arkadaşım beni büyülemişti. Sırf onunla arkadaşlık edebilmek için, Yumimoto Şirketi'nde günde on saatimi geçirmeme değerdi.

Beyaz ve mat teni, Tanizaki'nin muhteşem betimlemelerindeki gibiydi. Şaşırtıcı, istisnai boyunu saymazsak, Fubuki, Japon güzelliğinin kusursuz bir temsilcisiydi. Yüzü, Japonya'da eskiden asil kızları simgeleyen 'eski Japon karanfil'i'ni andırıyordu.

Yumimoto dünyanın en büyük şirketlerinden biriydi. Bay Haneda, şirketin İthalat-İhracat Bölümü'nün yöneticisiydi. Gezegende pazarlanabilecek her şeyi alıp satardı.

Yumimoto'nun ithalat-ihracat kataloğu, Prévert'inkinin devleşmiş haliydi: Finlandiya gravyerinden Singapur sodyumuna, Kanada elyafından Fransız tekerleğine, Togo'nun hintkenevirine kadar hiçbir şey elinden kurtulamazdı.

Yumimoto'da para, insan anlayışının sınırlarını aşardı. Sıfırların iyice çoğaldığı belli bir noktadan sonra, tutar, sayılar dünyasını terk edip, soyut sanatın kapılarını zorlardı. Kendi kendime

sorar dururdum hep, acaba şirkette yüz milyon yen kazandığı için sevinçten havalara uçan ya da aynı tutarı kaybettiği için dertlenen biri var mı diye...

Yumimoto çalışanları da, sıfırlar gibi, yanlarında başka rakamlar olduğunda değer kazanıyorlardı. Tabii ki kendimi onlardan saymıyorum, ben sıfırın gücüne bile erişememiştim.

Günler geçip gidiyor ve ben hâlâ bir işe yaramıyordum. Aslında bu durum beni pek rahatsız etmiyordu. Kendimi unutulmuş gibi hissediyordum, bu da o kadar kötü değildi. Masamda oturup Fubuki'nin bana verdiği dosyaları tekrar tekrar okuyordum. Hepsi fena halde sıkıcıydı, ama bir tanesi Yumimoto çalışanlarının listesiydi: Çalışanların adları, soyadları, doğum yerleri ve tarihleri, eşlerinin ve çocuklarının adları, doğum yerleri ve tarihleri vardı içinde.

Aslında bu bilgilerin çekici bir yanı yoktu. Ama insan aç olunca, kuru ekmek bile insanın ağzını sulandırır. Öyle boş boş dururken, bu liste bana bir paparazzi gazetesi kadar iştah açıcı gelmişti. Doğrusunu söylemek gerekirse, anlayabildiğim tek belge de buydu.

Çalışır görünmek için listeyi ezberlemeye karar verdim. İçinde yüz kadar isim vardı. Çoğu evli ve çocukluydu. Bu da işimi biraz daha güçleştiriyordu.

Çalışıyordum: Yüzümü kimi zaman kâğıtlara gömüyor, kimi zaman okuduklarımı içimden tekrarlamak ve ezberlemek için kaldırıyordum; ve her seferinde gözlerim karşımda oturan Fubuki'nin yüzüne takılıyordu.

Bay Saito, artık ne Adam Johnson'a ne de başka birine mektup yazdırıyordu bana. Zaten benden kahve dışında hiçbir şey istemiyordu.

Ama bu gayet normaldi. Bir Japon şirketinde işe girmişseniz, ôşhakumi 'onurlu Japon çayı töreni'– ile başlamaktan daha doğal ne olabilirdi ki... Bana verilen bu biricik işe dört elle sarıldım.

Herkesin alışkanlıklarını çok çabuk öğrenmiştim: Bay Saito'ya saat sekiz otuzda sade bir kahve, Bay Unaji'ye saat onda iki şekerli, sütlü bir kahve. Bay Mizuno'ya saat başı bir kola. Bay Okada'ya saat on yedide az sütlü bir İngiliz çayı. Fubuki'ye saat dokuzda bir yeşil çay, on ikide sade bir kahve, saat on beşte bir yeşil çay daha ve saat on dokuzda son bir kahve – her seferinde bana terbiyeli bir edayla teşekkür ederdi.

Bu onurlu görev benim için sonun başlangıcı oldu.

Bir sabah Bay Saito bana, o gün Başkan Yardımcısı'nın, önemli bir kardeş firmanın temsilcilerini ağırlayacağını söyledi:

— Yirmi kişi için kahve.

Elimde büyük bir tepsıyla Bay Omochi'nin ofisine girdim; davranışlarım dört dörtlüktü; fincanları tek tek verirken vurgulu bir şekilde kendimi aşağılıyor, en kibar sözcüklerle konuşuyor, kimseyle göz göze gelmemeye çalışıyordum. Ôşhakumi için ödül verilse, kesinlikle rakip tanımazdım.

Aradan epey bir süre geçtikten sonra temsilciler gittiler. Bay Omochi gök gürültüsüne benzer bir sesle bağırdı:

— Saito-san!

Bay Saito birden yerinden fırladı, yüzü kireç gibi oldu ve Başkan Yardımcısı'nın odasına doğru koştu. Şişkonun haykırıışları duvarın ardından duyuluyordu. Ne dediği anlaşılmıyordu ama pek kibarca şeyler söylemediği kesindi.

Bay Saito döndüğünde yüzü allak bullaktı. Saldırganın gövdesinin onunkinin üç katı olduğunu düşündüğümde ona karşı aptalca bir acıma duydum. Tam o sırada öfkeli bir ses tonuyla beni çağırırdı.

Beni boş bir odaya götürdü. Konuşurken o kadar öfkeliydi ki, bazen sinirinden kekeleydiği bile oluyordu:

— Kardeş firmanın temsilcilerini çok rahatsız ettiniz! Kahve servisi yaparken kullandığınız kibarca sözler, Japoncanızın çok iyi olduğunu gösteriyordu.

— Eh, fena konuşmam, Saito-san.

— Susun! Ne hakla kendinizi savunuyorsunuz? Bay Omochi size çok kızgın. Bu sabahki toplantıda korkunç bir hava yarattınız: Kardeş firmamızdakiler, aramızda kendi dillerini bilen bir Beyaz'ın olduğunu öğrendikten sonra, kendilerini nasıl güvende hissetsinler? Şu andan itibaren Japonca konuşmayacaksınız.

Faltaşı gibi açılmış gözlerimle ona bakıyordum:

— Efendim?

— Japonca bilmiyorsunuz, yeterince açık mı?

— Ama dilinizi bildiğim için Yumimoto’da işe alındım!

— Beni ilgilendirmez. Bundan sonra Japonca’yı anlamamanızı emrediyorum.

— Olamaz. Kimse böyle bir emre uyamaz ki.

— Emirleri yerine getirmenin bir yolu her zaman vardır. Batılı beyinlerin anlamaları gereken de bu işte.

Cevap vermeden önce, “İşte şimdi çattık!” diye geçirdim içimden:

— Japon beyni mutlaka kendini bir dili unutmaya zorlayabilir. Ama Batı beyninin böyle bir yeteneği yoktur.

Bu saçmalık Bay Saito’nun aklına yattı.

— Yine de deneyin. En azından anlamıyormuş gibi yapın. Sizin hakkınızda emirler aldım. Anlaşıldı mı?

Ses tonu sert ve kırıcıydı.

Büroma döndüğümde herhalde suratım iyice asılmıştı ki, Fubuki’nin bakışları endişe ve şefkatle doldu. Uzunca bir süre kendimi toparlayamadan, nasıl davranmam gerektiğini düşündüm.

En mantıklı davranış istifamı vermektir. Ama bu fikri bir türlü hazmedemiyordum. Bir Batılı için bunun hiç de utanıp sıkılınacak bir yönü yoktu; bir Japon içinse rezilliği kabul etmek demektir. Şirkete gireli daha bir ay olmamıştı bile, oysa bir yıllık sözleşme imzalamıştım. Şimdi gidersem hem onlar için, hem de kendim için bir yüz karası olarak kalacaktım.

Ayrıca hiç de ayrılmak istemiyordum. Bu şirkete girebilmek için çok uğraşmıştım; Tokyo’nun ticari terimlerini öğrenip, testlerden geçmiştim.

Tabii ki hiçbir zaman uluslararası ticaretin amansız bir savaşçısı olmayı düşünmemiştim ama çocukluğumun en saf ve temiz zamanlarından beri, derin bir sevgi duyduğum bu ülkede yaşamayı hep arzulamıştım.

Kalacaktım.

Dolayısıyla Bay Saito'nun emrine uymanın bir yolunu bulmalıydım. Bellek kaybına yakın bir jeolojik katman bulabilmek için beynimi tarıyordum: Acaba sinir hücrelerimin kalesinde dipsiz kuyular olabilir mi? Yapıda doğal olarak güçlü ve zayıf taraflar vardır; kuleler, çatlaklar, delikler ve kanallar; ama sürekli duyduğum bir dili gömebileceğim herhangi bir yer bulamıyordum.

Unutamadığıma göre, acaba onu saklayabilir miydim? Eğer dil, bir orman olsaydı, ünlü Japon kriptomerlerini,¹ Fransız kayınlarının, İngiliz ihlamurlarının, Latin meşelerinin ve Yunan zeytinlerinin ardına saklayabilir miydim?

Fubuki'nin soyadı, Mori, orman demekti. Acaba bu yüzden mi tam o anda şaşkın bakışlarımı ona dikmişim? Onun da sorgularcasına bana bakmakta olduğunu fark ettim.

Yerinden kalkıp onu izlememi işaret etti. Mutfakta bir sandalyeye yığıldım.

— Size ne dedi, diye sordu.

İçimi döküyordum. Heyecanla anlatıyordum, neredeyse ağlayacaktım. Tehlikeli sözcükler sarf etmekten kendimi alamıyordum:

— Bay Saito'dan nefret ediyorum. Aptal pezevenk!

Fubuki gülümsedi:

¹ Bir çeşit Japon çamı. (Çev.)

Amélie Nothomb

KIRAN KIRANA

Amélie Nothomb, babasının diplomatik mesleği yüzünden çocukluğunu dünyanın çeşitli ülkelerinde geçirmiş genç bir yazar. Doğduğu ve yaşamının ilk yıllarını geçirdiği Japonya ise onun ilk gözağrısı. Eğitimi tamamlandıktan sonra Japonya'da bir şirkette çalışmaya başlayan *Amélie Nothomb*, çok sevdiği Japon toplumunu iş başındayken de tanıma olanağı buldu ve böylece apayrı bir dünyaya adım attı. Çalışırken, katı geleneklerin, acımasız kapitalist rekabet yüzünden nasıl iyice koyulaştığını gördü. Kadınlar arası çekişmeyi yaşadı. İş hayatında yükselme çabasının kişisel değerlerde yarattığı bozulmaya tanık oldu ve hayatının *Kıran Kırana* geçen bu önemli dönemini eğlenceli bir dille kaleme aldı. Genç yazar, Fransa'da iki yıl boyunca listelerin üst sıralarından inmeyen, onlarca dile çevrilen bu romanıyla *Fransız Akademisi Büyük Ödülü*'ne değer bulundu.

ISBN 975-07-0144-5

9 789750 701443

<http://www.canyayinlari.com>